

سیمای ظاهری امام مهدی (ع)

حضرت رضا(ع) در روایتی، در پاسخ اباصلت هروی که از ایشان پرسید: «نشانه های قائم شما هنگام ظهور چیست؟»

حضرت رضا(ع) در روایتی، در پاسخ اباصلت هروی که از ایشان پرسید: «نشانه های قائم شما هنگام ظهور چیست؟» می‌فرماید: نشانه اش این است که در سنّ پیری است، ولی منظرش جوان است، به گونه ای که بیننده می‌پندارد چهل ساله یا کمتر از آن است.

نشانه دیگرش آن است که به گذشت شب و روز پیر نشود تا آنکه اجلس فرا رسد. نویسنده ارجمند کتاب مکیال المکارم، در بخش چهارم کتاب خود، جمال و زیبایی حضرت مهدی(ع) را یکی از ویژگی های آن حضرت می‌شمرد و می‌نویسد: بدان که مولای ما حضرت صاحب الزمان(ع)، زیباترین و خوش صورت‌ترین مردم است؛ زیرا شبیه ترین مردم به پیامبر اکرم(ص) است. 1

از بررسی روایات و مطالعه حکایت‌های نیک‌بختانی که توفیق زیارت آن امام را یافته اند، برمی‌آید که قامت و رخسار نازنین امام عصر(ع) در کمال زیبایی و اعتدال بوده و سیمای مبارکش، دل‌ربا و خیره کننده است. همین قامت رعنا و رخسار دل‌ربا موجب شده است هزاران عاشق دل‌سوخته در آغاز هر صبح با زاری و التماس از خدای خود چنین بخواهند: خداوند! آن چهره زیبا و جمال دل‌آرا را به من بنمای و چشمان مرا با یک نظر به او روشنایی بخش. 2

از آنجا که آشنایی بیشتر با صفات و خصال یوسف زهرا، حضرت مهدی(ع) راهی برای شناخت مدعیان دروغین به شمار می‌آید و افزون بر این می‌تواند موجب انس و ارتباط شیعیان با آن عزیز غائب از نظر باشد، با بهره گیری از کلمات معصومان(ع) و حکایت‌های نقل شده از تشرّف یافتگان، به بررسی این موضوع می‌پردازیم. باشد تا به مصداق «وصف العیش نصف العیش»؛ ما هم از آن جمال دل‌آرا بهره‌مند شویم.

روایات فراوانی در توصیف جمال دل‌آرای آخرین حجت خدا، حضرت مهدی(ع) وارد شده است که در مجموع آنها را به دو بخش می‌توان تقسیم کرد:

الف) روایاتی که به توصیف کلی سیرت و صورت آن حضرت، بسنده و از ایشان به عنوان شبیه ترین مردم به رسول خدا(ص) یاد کرده‌اند که

از آن جمله به روایات زیر می‌توان اشاره کرد:

1. از «جابر بن عبدالله انصاری» نقل شده است که پیامبر گرامی اسلام فرمود: مهدی از فرزندان من است. اسم او، اسم من و کنیه او، کنیه من است. او از نظر خلق و خلق، شبیه ترین مردم به من است. 3

2. «احمد بن اسحاق بن سعد قمی» می‌گوید: از امام حسن عسکری(ع) شنیدم که می‌فرمود: سپاس از آن خدایی است که مرا از دنیا نبرد تا آنکه جانشین مرا به من نشان داد. او از نظر آفرینش و اخلاق، شبیه ترین مردم به رسول خدا(ص) است. 4 با توجه به این روایات، همه خصال و صفاتی را که در قرآن و روایات به پیامبر گرامی اسلام نسبت داده شده است، به وجود مقدس امام مهدی(ع) نیز می‌توان نسبت داد. روایاتی که به توصیف ویژگی‌های ظاهری

پیامبر اکرم(ص) پرداخته‌اند، فراوانند. در اینجا به یکی از آنها اشاره می‌کنیم. در روایتی که از امام محمد باقر(ع) نقل شده، ویژگی‌های ظاهری پیامبر خاتم چنین توصیف شده است: رخسار پیامبر خدا(ص)، سپید آمیخته به سرخی و چشمانش سیاه و درشت و ابروانش به هم پیوسته و کف دست و پایش پر گوشت و درشت بود؛ بدان سان که گویی طلا بر انگشتانش ریخته باشد. استخوان دو شانهاش بزرگ بود. چون به کسی روی می‌کرد، به خاطر مهربانی شدیدی که داشت، با همه بدن به جانب او توجه می‌کرد. یک رشته موی از گودی گلو تا نافش روییده بود، انگار که میانه صفحه نقره خالص، خطی کشیده شده باشد.

گردن و شانهاش مانند گلاب پاش سیمین بود. بینی کشیده‌ای داشت که هنگام آشامیدن آب نزدیک بود به آب برسد. هنگام راه رفتن محکم قدم برمی‌داشت که گویا به سرازیری فرود می‌آید. باری، نه قبل و نه پس از پیامبر خدا(ص) کسی مثل او دیده نشده است. 5

ب) روایاتی که خصال و سیمای امام مهدی(ع) را به تفصیل بیان کرده و ویژگی‌های آن حضرت را یک به یک برشمرده‌اند. برخی از روایاتی که در این زمینه وارد شده، به شرح زیر است:

1. پیامبر گرامی اسلام(ص)، امام مهدی(ع) را شبیه خود معرفی کرده، در توصیف او می‌فرماید:

- پدر و مادرم به فدای او که هم نام من، شبیه من و شبیه موسی، زاده عمران است. بر [بدن] او نوارهایی [جامه هایی] از نور است که از شعاع قدس است. 6.
2. آن حضرت در روایت دیگری در توصیف چهره فرزندش، امام مهدی(ع) می‌فرماید: مهدی از فرزندان من است. چهره او مانند چهره ماه درخشنده است. 7.
3. پیامبر اعظم(ص) در روایتی پیشانی و بینی امام مهدی(ع) را این‌گونه توصیف می‌کند: مهدی از من است، پیشانی گشاده و بینی کشیده دارد. 8.
4. در روایت دیگری از پیامبر خاتم(ص) نقل شده، رنگ چهره و اندام امام مهدی(ص) چنین توصیف شده است: مهدی مردی از فرزندان من است. رنگ [چهره] او رنگ عربی 9 و اندام او اندام اسرائیلی 10 است.
- بر گونه راست او خالی است که همانند ستاره درخشان است. 11.
5. با توجه به همه ویژگی‌های یادشده است که پیامبر اسلام(ص) در وصف امام مهدی(ع) می‌فرماید: مهدی، طاووس اهل بهشت است. 12.
6. امام باقر(ع) از پدرش و جدش روایت می‌کند که روزی امام علی(ع) در حالی که بالای منبر بود، فرمود: از فرزندان من در آخرالزمان، مردی ظهور می‌کند که رنگ [صورتش] سفید متمایل به سرخی و سینه‌اش فراخ و ران‌هایش ستبر و شانه‌هایش قوی است و در پشتش دو خال است، یکی، به رنگ پوستش و دیگری، مشابه خال پیامبر اکرم(ص). 13.
7. امام رضا(ع) نیز در بیان صفات و ویژگی‌های امام عصر(ع) می‌فرماید: قائم کسی است که در سن پیرمردان و با چهره جوانان قیام کند و نیرومند باشد تا بدانجا که اگر دستش را به سوی بزرگ‌ترین درخت روی زمین دراز کند، آن را از جای برکند و اگر بین کوه‌ها فریاد برآورد، صخره‌های آن فروپاشد. 14.
8. حضرت رضا(ع) در روایت دیگری، در پاسخ اباصلت هروی که از ایشان پرسید: #171& نشان‌های قائم شما هنگام ظهور چیست؟& می‌فرماید: نشان‌های این است که در سن پیری است، ولی منظرش جوان است، به گونه‌ای که بیننده می‌پندارد چهل ساله یا کمتر از آن است. نشان دیگرش آن است که به گذشت شب و روز پیر نشود تا آنکه اجلس فرا رسد. 15.
9. #171&؛ علی بن ابراهیم بن مهزیار اهوازی&؛ که بیست مرتبه به شوق دیدار مولایش - امام مهدی(ع) - به حج مشرف شد و سرانجام به آرزوی خود دست یافت، در گزارش دیدار خود، آن حضرت را این‌گونه توصیف می‌کند. او میانه بالا بود، نه بسیار بلند قد و نه بسیار کوتاه قد. صورتی گرد، سینه‌ای فراخ، پیشانی سفید و ابروانی به هم پیوسته داشت. بر گونه راست او خالی بود؛ چون دانه مشک که بر قطعه عنبر سائیده باشد. 16.
10. #171&؛ ابراهیم بن مهزیار&؛ نیز که به شرف ملاقات امام مهدی(ع) رسیده است، در بیان خصال آن امام می‌گوید: او جوانی نارس و نورانی و سپید پیشانی بود با ابروانی گشاده و گونه‌ها و بینی کشیده و قامتی بلند و نیکو چون شاخه سرو. گویا پیشانی‌اش ستاره‌ای درخشان بود و برگونه راستش، خالی بود که مانند مشک و عنبر بر صفحه‌ای نقره‌ای می‌درخشید. بر سرش، گیسوانی پرپشت و سیاه و افشان بود که روی گوشش را پوشانده بود. سیمایی داشت که هیچ چشمی برانزده‌تر و زیباتر و باطمینان‌تر و باحیاط‌تر از آن ندیده است. 17.
- ابراهیم شفیعی سروستانی
پی‌نوشت‌ها:
1. حائری قزوینی، مکیال المکارم، ج 1، ص 132.
 2. مجلسی، محمد باقر، بحارالأنوار، ج 99، ص 111، (قسمتی از دعای عهد).
 3. شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمة، ترجمه: منصور پهلوان، ج 1، باب 25، صص 534 و 535، ج 1.
 4. همان، ج 2، باب 38، ص 118، ج 7.
 5. کلینی، الکافی، ج 1، ص 443.
 6. علامه مجلسی، بحارالأنوار، ج 36، ص 337-338، ج 200.
 7. همان، ج 51، ص 91.
 8. همان، ص 90.
 9. رنگ عربی، گندمگون یا سفید است. در برخی روایات وارد شده است که رنگ چهره امام مهدی همانند رنگ چهره پیامبر اکرم(ص)؛

- یعنی سپید آمیخته به سرخی است.
10. اندام اسرائیلی، اندام فرزندان یعقوب(ع) است که به داشتن قد بلند و اندام رشید مشهور بودند.
 11. همان، ص 95.
 12. علامه مجلسی، همان، ج 51، ص 91.
 13. شیخ صدوق، همان، ج 2، باب 57، ص 560، ح 17.
 14. همان، ج 2، باب 35، ص 69، ح 8.
 15. همان، باب 57، ص 558، ح 12.
 16. علامه مجلسی، همان، ج 52، .
 17. شیخ صدوق، همان، ج 2، باب 43، صص 180 و 181.